

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Livsmedelsförsäljning fördelad på varugrupper

Ämnesområde

Handel med varor och tjänster

Statistikområde

Inrikeshandel

Produktkod

HA0103

Referenstid

Kalenderår 2023

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	SCB
Kontaktinformation	Louise Eklund ESA/NUP/NS
E-post	louise.eklund@scb.se
Telefon	010-479 60 68

Innehåll

1	Statistikens sammanhang	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.3.1	Urvalsförfarande.....	4
2.3.2	Uteslutning från insamling (cut-off)	4
2.4	Insamlingsförfarande.....	4
2.4.1	Datainsamlingsmetoder	4
2.4.2	Mätning.....	4
2.4.3	Bortfallsuppföljning	4
2.5	Bearbetningar.....	5
2.6	Granskning.....	5
2.6.1	Granskning under insamlingen	5
2.6.2	Granskning av mikrodata	5
2.6.3	Granskning av makrodata	6
2.6.4	Granskning av redovisning	6
2.7	Skattningsförfarande	6
2.7.1	Principer och antaganden	6
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter.....	8
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet.....	9
2.7.4	Röjandekontroll	9
3	Genomförande	9
3.1	Kvantitativ information.....	9
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen	9

1 Statistikens sammanhang

Statistiken om livsmedel bygger till största delen på uppgifter i insamlade kassaregisterdata.

Från och med referensår 2021 bygger fördelningen vad gäller livsmedelsförsäljning per varugrupp i högre grad på uppgifter från kassaregisterdata jämfört med tidigare år.

Uppgifterna om livsmedel publiceras i en rapport och tabeller i Statistikdatabasen cirka 10 månader efter referensårets slut.

I detta dokument beskrivs design och genomförande av livsmedelsstatistiken. Dokumentet kompletterar kvalitetsdeklarationen för livsmedelsstatistiken som finns tillgänglig på www.scb.se/ha0103 under rubriken Dokumentation.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

Målstorheterna för livsmedelsstatistiken är totalt försäljningsvärde (total omsättning) för livsmedel och drycker fördelat på varugrupper. Totalt försäljningsvärde redovisas i både löpande och fasta priser (volymförändring jämfört mot tidigare år). Totalt försäljningsvärde delas även upp i försäljning av egna märkesvaror (EMV) samt försäljning av ekologiska varor (EKO).

2.2 Ramförfarande

Målobjekt i undersökningen är företag, dvs. juridiska enheter (JE). Målpopulationen består av de JE som har försäljning av livsmedel och/eller drycker under referensåret. Undersökningen använder sig av SCB:s system för samordning av rampopulationer och urval (SAMU)¹ för att upprätta sin rampopulation. SAMU baseras på en ögonblicksbild av SCB:s företagsdatabas (FDB) som därmed utgör rampopulationen för undersökningen. Livsmedelsstatistiken använder sig av den version av FDB som gäller i november referensåret. Ramelementen i undersökningen utgörs av JE och ramelement och observationsobjekt sammanfaller.

Avgränsning av rampopulationen görs efter sektor och bransch enligt följande (både 1 och 2 måste vara uppfyllt):

¹ Se Handbok 2008:1 Urval - från teori till praktik, Statistiska Centralbyrån, tillgänglig via www.scb.se

1. JE som enligt FDB ingår i sektor 111-114 eller 141-142 (enligt Standard för institutionell sektorindelning, INSEKT 2014). Det vill säga icke-finansiella JE (inklusive enskilda firmor) ingår i rampopulationen.
2. JE som enligt FDB har verksamhet inom detaljhandeln, SNI 47 (enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI) 2007).

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

2.3.1 Urvalsförfarande

Förekommer inget urvalsförfarande

2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off)

Ingen uteslutning förekommer

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamlingsmetoder

Uppgifter om livsmedelsförsäljning per JE beräknas med hjälp av momsdeklarationer som samlas in av Skatteverket (SKV). De levereras till SCB och sammanställs till ett heltäckande administrativt register (SCB:s så kallade Momsregister). För referensår (t) finns momsdeklarationer tillgängliga i mars år (t+1).

Kassaregisterdata levereras till SCB centralt från livsmedelsföretagen. För referensår (t) levereras dessa till SCB i mars-april år (t+1). Registerna innehåller all försäljning per vara, för respektive block, under aktuellt referensår.

2.4.2 Mätning

JE deklarerar moms och lämnar sin momsdeklaration till SKV månads-, kvartals- eller årsvis. Livsmedelsstatistiken hämtar och beräknar livsmedelsomsättning genom information om försäljning med 12-procentig momssats för referensår (t) från SCB:s Momsregister i september år (t+). Momsdeklarationer som avser månad eller kvartal summeras till kalenderår. Kassaregisterdata levereras till SCB i form av Excelfiler via e-post.

För alkoholvaror som säljs på Systembolaget direkt till konsument inhämtas uppgifter direkt ifrån Systembolaget.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Ingen bortfallsuppföljning förekommer.

2.5 Bearbetningar

Kassaregisterdata från de olika leverantörerna har inte någon enhetlig form och SCB anpassar därför mottagandet för varje företagsgrupp. Livsmedelsförsäljningen i respektive kassaregisterdata är klassificerat enligt den unika produktnivån *European Article Number* (EAN) genom att registren innehåller den numeriska motsvarigheten *Global Trade Item Number* (GTIN). SCB använder GTIN-koden för att klassificera livsmedelsförsäljningen till den för konsumentprisindex (KPI) anpassade varugruppernivån för livsmedel och drycker. Denna nivå uppfyller också Nationalräkenskapernas (NR) behov.

Klassificeringen sker i flera steg där framför allt tidigare års koppling mellan GTIN-kod och detaljerad varugrupp används för att skapa en nyckel. Kassaregisterdata förändras relativt mycket vad gäller GTIN-koder från år till år. En uppskattning är att en tredjedel av koderna försvinner och lika många kommer till. GTIN-koder som försvinner ena året kan komma tillbaka några år senare men då för en helt annan produkt. På grund av förändringar i kassaregisterdata vad gäller GTIN-koder görs ett manuellt arbete för att färdigställa nyckeln. Arbetet handlar främst om att klassificera nya GTIN-koder som inte existerat tidigare år.

I produktionen av referensår 2023 har en ny kodningsmetod implementerats. Det arbete som tidigare har gjorts manuellt för att koda kassaregisterdata görs nu maskinellt med en *machine learning*-modell som har utvecklats under året av SCB:s IT-avdelning. Modellen är tränad på tidigare års registerdata men är fortfarande under utveckling. För referensår 2023 har därmed en del kompletterande manuell kodning genomförts. Målet är att på sikt ersätta manuell kodning med en automatisk process, där endast mindre manuella hanteringar görs vid behov.

Samtliga JE i rampopulationen påförs information om huruvida den ingår i någon av kedjorna som levererar kassaregisterdata.

2.6 Granskning

2.6.1 Granskning under insamlingen

2.6.2 Granskning av mikrodata

I samband med leveransen av kassaregisterdata genomförs vissa enkla kontroller för rimlighetsbedömning. De kontroller som utförs är om antalet observationer/rader är ungefär det samma som föregående år samt att total livsmedelsförsäljning är i nivå med året

innan. Vid misstänkta fel kontaktas de som tagit fram kassaregisterdatat för respektive företagsgrupp.

Vissa kontroller och rimlighetsbedömning görs också av den, från momsdeklarationer, beräknade livsmedelsförsäljningen.

2.6.3 Granskning av makrodata

Vid makrogranskningen jämförs statistikvärden för livsmedelsförsäljning per varugrupp med motsvarande uppgift föregående år. Vid misstänkt avvikelse för en varugrupp granskas mikrodata i den avvikande varugruppen.

2.6.4 Granskning av redovisning

Inför publicering granskas samtliga delar av materialet efter laddning i SCB:s webbpubliceringsverktyg och efter laddning i statistikdatabasen.

SCB kontrollerar att alla tabeller finns med och att ingen av dem är tom eller innehåller obegripliga värden. Rubriker och förklaringar till tabeller och diagram granskas så att de är korrekta.

Granskningen genomförs genom att samma tabeller tas fram med parallella produktionskript.

2.7 Skattningsförfarande

2.7.1 Principer och antaganden

För samtliga JE i rampopulationen beräknas och används total livsmedelsförsäljning för referensår (t) från momsdeklarationer. Kassaregisterdata innehåller uppgifter om livsmedelsförsäljning men uppgifterna från momsdeklarationer bedöms ha högre kvalitet. Kassaregisterdata ligger sedan till grund för fördelning av den totala livsmedelsförsäljningen hos kedjorna till detaljerad varugrupp. Beräkningen av fördelningsnyckeln baseras på de uppgifter om livsmedelsförsäljning samt detaljerad varugrupp som finns i kassaregisterdatat. Uppgifter i registren ligger också till grund för uppskattningen av hur stor del av livsmedelsförsäljningen som avser eget märke (EMV) och/eller ekologiska produkter (EKO).

Livsmedelsförsäljningen fördelas ut på de detaljerade varugrupperna enligt två olika metoder:

- 1) **Livsmedelsförsäljning som avser en kedja med kassaregistermaterial** (cirka 80% av total livsmedelsförsäljning)

En varugrupsfördelning vad gäller livsmedelsförsäljning beräknas **per** kedja med hjälp av information i kassaregisterdatat. Fördelningen appliceras sedan på total livsmedelsförsäljning för den aktuella kedjan.

2) **Livsmedelsförsäljning som avser JE som inte ingår i en kedja** (cirka 20% av total livsmedelsförsäljning)

En varugrupsfördelning vad gäller livsmedelsförsäljning har utarbetats **per** branschgrupp (se tabell 1 nedan) med hjälp av information från tidigare utredningar. För en JE tillhörande en viss detaljbransch används en varugrupsfördelning knuten till den aktuella branschgruppen för att beräkna livsmedelsförsäljning per varugrupp. Tabell 1 nedan visar de olika branschgrupperna och vilka detaljbranscher som ingår i respektive branschgrupp. Som exempel, en JE med detaljbransch 47191 får sin totala livsmedelsförsäljning fördelad till varugrupp enligt branschgrupps B4719:s fördelning.

Tabell 1 Branschgrupp och ingående detaljbranscher

Grupp	Detaljhandel med:	Bransch (enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI) 2007)									
B4711	Brett sortiment, mest livsmedel	47111	47112								
B4719	Brett sortiment, annat	47191	47199								
B47210	Frukt och grönsaker	47210									
B47220	Kött och charkuterier	47220									
B47230	Fisk och skaldjur	47230									
B47241	Bröd och konditori	47241									
B47242	Konfektyrer	47242									
B47250	Alkoholhaltiga och andra drycker	47250									
B47260	Tobak	47260									
B47291	Hälsokost	47291									
B47299	Övrig specialicerad butikshandel	47299									
B47300	Drivmedel	47300									
B47730	Apotek	47730									
B478	Torg- och marknadshandel	47810	47820	47890	47991	47992	47993	47994	47999		
B47_79	Antikviteter	47791	47792	47793							
B47_91	Postorder	47911	47912	47913	47914	47915	47916	47917	47919		
B47_76_78	Kommunikation, heminredning, fritid mm.	47410	47420	47430	47510	47521	47522	47523	47531		
		47532	47540	47591	47592	47593	47594	47595	47610		
		47621	47622	47630	47641	47642	47643	47650	47711		
		47712	47713	47714	47715	47721	47722	47761	47762		
		47771	47772	47781	47782	47783	47784	47789			

Cirka 40 procent av livsmedelsförsäljningen hos företag som inte tillhör en kedja finns hos företag med detaljbransch tillhörande grupp B4711.

Varugrupsfördelningen avseende grupp B4711 och B47300 beräknas från och med referensår 2021 från kassaregisterdata. I och med användningen av kassaregisterdata kan man anta att den fördelning på varugrupp som anges i dessa även kan spegla de livsmedelsföretag som inte ingår i den centrala insamlingen av kassaregisterdata.

EKO och EMV livsmedelsförsäljning

I kassaregisterdata finns en markering för huruvida livsmedelsförsäljningen avser Egna märkesvaror (EMV) och/eller Ekologisk försäljning (EKO). Med hjälp av den markeringen beräknas hur stor andel av livsmedelsförsäljningen som avser EKO och/eller EMV.

I ett första steg klassificeras livsmedelsförsäljning enligt kassaregisterdata enligt den detaljerade varugrupsnivån (se avsnitt 2.5). Andel EMV/EKO per kedja och varugrupp kan därför beräknas med hjälp av markeringen i kassaregisterdata. En andel per varugrupp totalt beräknas också för att användas för JE som inte ingår i någon kedja.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Total livsmedelsförsäljning beräknas med hjälp av respektive JE:s livsmedelsförsäljning i rampopulationen. Total livsmedelsförsäljning för JE ingående i en kedja utgår från livsmedelsförsäljningen i rampopulationen (dvs. momsdeklarationer) men kan komma att justeras något med ledning av information i kassaregistermaterialet.

Beräkningen av total livsmedelsförsäljning per varugrupp sker i ett antal steg:

1. beräkna total livsmedelsförsäljning per kedja
2. beräkna total livsmedelsförsäljning för icke-kedje JE
3. fördela respektive kedjas totala livsmedelsförsäljning ut på varugrupper med hjälp av sin unika varugrupsfördelning enligt 1) avsnitt 2.7.1
4. fördela icke-kedje JE:s totala livsmedelsförsäljning ut på varugrupper med hjälp av varugrupsfördelningen enligt 2) avsnitt 2.7.1
5. Summera livsmedelsförsäljningen per varugrupp tillhörande kedjor samt tillhörande icke-kedje JE

För att beräkna livsmedelsförsäljning avseende EMV/EKO används andelarna beräknade i avsnitt 2.7.1 och totalerna enligt 3 och 4 ovan. När livsmedelsförsäljning avseende EKO/EMV beräknats för kedjor och icke-kedje JE summeras livsmedelsförsäljningen till total livsmedelsförsäljning för EKO respektive EMV per varugrupp.

Fastprisberäkning

Livsmedelsförsäljning tas fram för de 200 varugrupperna aggregerat för hela handeln (SNI 47). Implicita prisindex fås från Nationalräkenskaperna för 44 varugrupper. Dessa prisindex görs om så att de får 2000 som basår. Därefter används detta omräknade prisindex med 2000 som basår för att deflatera (dividera) försäljningen i löpande priser och försäljning i fasta priser nås.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Inga osäkerhetsmått tas fram inom livsmedelsstatistiken.

2.7.4 Röjandekontroll

Det finns ingen risk för röjande på grund av den höga aggregeringsnivån i publicerad statistik.

3 Genomförande

3.1 Kvantitativ information

Uppgifterna publiceras årligen cirka tio månader efter referensårets slut.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Inga avvikelser finns att redovisa